
‘Werk meer lonend maken’: nieuwe inkomensarrangementen in de passieve welvaartsstaat

De Lathouwer L. en Bogaerts K. (2002), Financiële incentieven en laagbetaald werk. De impact van hervormingen in de sociale zekerheid en de fiscaliteit op de werkloosheidsval in België, in: *Belgisch Tijdschrift voor Sociale Zekerheid*, jg. 44, nr. 4, pp. 615-690.

De Lathouwer, L. (2003), *Reforming the passive Welfare State: New income arrangements to make work pay in Belgium in an international perspective*, Paper for the Conference “Social Security and Participation in Social and Economic Life”, Tenth International Research Seminar on “Issues in Social Security”, FISS, Sigtuna, Sweden 14-17 June 2003 (consulteerbaar op de CSB website).

Sinds de jaren negentig staat het inkomensbeleid in België, samen met vele andere hoogontwikkelde welvaartsstaten, in het teken van het financieel aantrekkelijker maken van arbeid voor werkgevers, werknemers en werklozen. Met het oog op een verhoging van de arbeidsparticipatie en een terugdringing van de uitkeringsafhankelijkheid wordt het meer ‘arbeidsvriendelijk’ maken van welvaartsarrangementen zoals de sociale zekerheid en de belastingen een belangrijke pijler in het (Europese) werkgelegenheidsbeleid.

ongelijkheid worden immers gezien als één van de belangrijkste sociale verwezenlijkingen van het Europese sociale model. De activeringsstrategie impliceert bijgevolg dat men niet de kaart trekt van sociale deregulering (afbouw van de sociale bescherming), maar van subsidiëring van werk.

Beleidsontwikkelingen in het subsiëeringsbeleid in België

Het beleidsprincipe van ‘werk meer lonend maken’ is gebaseerd op het inzicht dat het beter is mensen te betalen om te werken (of werkgevers te betalen om behoorlijke jobs te creëren) dan om niet te werken. De verschuiving van passief naar actief beleid stoelt in het Europese sociale model op een groeiende consensus dat de werkgelegenheidsdoelstelling dient nagestreefd te worden (meer efficiëntie), maar zonder de armoede of de inkomensongelijkheid te vergroten (minder rechtvaardigheid). De comparatief lage armoede en geringe inkomens-

Het subsidiëeringsbeleid in België was initieel quasi uitsluitend gericht op een vraaggericht beleid van verlaging van de sociale werkgeversbijdragen met als doel de loonkost voor de werkgever goedkoper te maken. De loonkosten in België situeren zich bij de hoogste van de OESO-landen. Deze beleidspijpe was reeds uitdrukkelijk aanwezig in de tachtiger jaren en kende vooral in de tweede helft van de jaren negentig een gevoelige expansie. Bovendien was er een trend merkbaar van selectieve regelin-

gen (bv. het voordeelbanenplan, het startbanenplan) naar *meer generieke regelingen*, met name de structurele lastenverlaging. Deze meer generieke regeling houdt niettemin een selectieve component in: de verlaging van de werkgeversbijdrage is groter voor lage lonen dan voor hogere lonen.

Activering van uitkeringen als directe werknemerssubsidies

Sinds de jaren negentig gaat naast een vraaggestimuleerd beleid steeds meer aandacht uit naar het *stimuleren van (de inzetbaarheid) van het arbeidsaanbod*. Het accent verschuift naar nood aan werkervaring en aandacht ten aanzien van financiële incentieven voor werklozen. De eerste maatregelen hanteren hierbij een 'activeringsstrategie' van sociale uitkeringen. Werkloosheidsuitkeringen (en in mindere mate het bestaansminimum) worden gebruikt als rechtstreekse loonsubsidie, waarbij de werkloosheidsuitkering functioneert als een directe cashtransfer voor de werkloze die de overgang maakt van werkloosheid naar werk. Door de complementariteit tussen uitkering en arbeid wordt werk financieel aantrekkelijker voor de werkloze, maar ook wordt de totale arbeidskost goedkoper (vooral in de arbeidsintensieve dienstensector, waar latente sociale behoeften vandaag te weinig door de markt worden opgevangen vanwege de hoge loonkost).

De belangrijkste *voorbeelden* van het activeren van uitkeringen als werknemerssubsidie zijn het PWA-stelsel en de inkomensgarantiewet voor werklozen. Sinds 2002 kwam er ook het Activa-plan bij, dat werkgeverssubsidies combineert met loonsubsidies. Ook in de bijstand bestaat er een soortelijk equivalent met de socio-professionele integratiepremie voor leefloners. Deze maatregelen hebben een sterk categoriaal selectief karakter, waarbij werk meer lonend wordt voor werklozen en bestaansminimumtrekkers. Deze stelsels kennen een groot succes onder vrouwen die hierdoor (kleine) deeltijdbanen kunnen aanvullen met een bijkomend inkomen en bovendien soms een zeer grote werknemersflexibiliteit toelaten (bv. het PWA-stelsel). In 2002 waren er gemiddeld om en bij de 40 000 PWA-ers aan het werk (RVA Statistisch Jaarboek, 2002). Het vroegere stelsel van inkomensgarantiewet kende een spectaculaire stijging in

de jaren tachtig tot 200 000 uitkeringsgerechtigden, maar omwille van budgettaire redenen werd het afgebouwd en telt het vandaag nog maar een 40 000 gerechtigden.

Deze aanvullende uitkeringsstelsels bleven niet zonder *kritiek*. Zo werd hen vooral verweten een 'insider-outsider' probleem te creëren. Ook niet-werklozen die niet direct geconfronteerd worden met een werkloosheidsval, maar die mogelijk ook financieel geprikkeld kunnen worden om in te treden op de arbeidsmarkt kunnen niet van deze maatregelen genieten. Bovendien creëren deze selectieve stelsels een uitgesproken probleem van verticale mobiliteit: de transitie van de gesubsidieerde job naar een niet-gesubsidieerde baan wordt financieel ontmoedigd door het wegvallen van het categoriaal loonvoordeel (de lage loonval). De enige manier om dit op te lossen, is ervoor te zorgen dat *alle* lage lonen in de reguliere sector gesubsidieerd worden.

Naar meer universele werknemerssubsidies

Vanaf eind jaren negentig stellen we een trend vast naar meer universele maatregelen die werk financieel aantrekkelijker maken voor alle lage lonen. Ook in de Europese werkgelegenheidsstrategie is deze accentverschuiving merkbaar. Werk moet niet meer lonend worden enkel en alleen voor werklozen, maar voor zeer diverse groepen (inactieve vrouwen, ouderen, ...). Een centrale beleidsstrategie hiertoe is het *vermindere van de globale fiscale en parafiscale druk op arbeid*, inzonderheid op laagbetaalde arbeid (Hoge Raad Werkgelegenheid, 2003).

Zo werden eerst de *sociale werknemersbijdragen* voor lage lonen verlaagd (vanaf januari 2000). De vermindering bestaat uit een forfaitair bedrag dat geleidelijk afneemt naarmate het loon stijgt. De maximum bruto-loongrens tot dewelke het voordeel speelt werd in januari 2003 opgetrokken, waardoor thans zeer veel werknemers onder de maatregel vallen (630 000 werknemers). Hierdoor is de kostprijs relatief hoog: deze steeg van 96 miljoen euro naar 165 miljoen euro na de uitbreiding (Ministerie Sociale Zaken, 2003). Deze maatregel zorgt voor een verschuiving van proportionele so-

ciala bijdragen naar progressieve sociale bijdragen. Dit versterkt het solidariteitsbeginsel van de sociale zekerheid en verzwakt het verzekeringsbeginsel. De vakbonden wijzen op de limieten van zulke strategie. Zij argumenteren dat alle werknemers moeten blijven bijdragen aan het verzekeringsstelsel ook al is de band tussen bijdragen en uitkeringen in het Belgische sociale zekerheidsstelsel relatief zwak geworden. Bovendien betekent een verdere verlaging van de sociale bijdragen een inkomstenverlies voor de sociale zekerheid en verhoogt de druk ten aanzien van een uitbreiding van de alternatieve financiering.

Een grotere integratie tussen sociaal en fiscaal beleid: het belastingskrediet

---

Omdat er grenzen zijn aan het verder selectief afbouwen van de werknemersbijdragen werden vanaf 2002 verdere maatregelen doorgevoerd in de fiscaliteit. Deze kaderden binnen een globale belastingshervorming, die gefaseerd werd ingevoerd over de periode 2002-2006. Met het oog op de vermindering van de belastingsdruk voor de lage lonen werd een terugbetaalbaar individueel belastingskrediet ingesteld. Het belastingskrediet geldt enkel voor werkenden met belastbare lonen tussen 3 850 euro en 16 680 euro per jaar. De hoogte van het belastingskrediet blijft thans beperkt en wordt gradueel ingevoerd (per jaar 78 euro in 2002; 266 euro in 2003 en 440 euro in 2004, wat ook meteen de maximale omvang is van het belastingskrediet). De kostprijs van het individuele belastingskrediet wordt geraamd op 450 miljoen euro. Dit basisbelastingskrediet kan aangevuld worden met terugbetaalbare belastingskredieten voor kinderen. Deze laatste zijn niet enkel gericht op lage lonen, maar toepasbaar voor alle werkenden en niet-werkenden (de aanvankelijke belastingsaftrek voor kinderen ten laste werd hervormd in een terugbetaalbaar belastingskrediet).

Meer aandacht voor de kosten van werk via subsidiering

Kinderopvang- en mobiliteitskosten worden gezien als de belangrijkste werkgerelateerde kosten, die de netto-meeropbrengst van werken verklei-

nen. Kinderopvangkosten worden ook dikwijls geïdentificeerd als een belangrijke drempel voor herintrede, vooral voor lage inkomensgezinnen (OECD, 1996). Om de werkgerelateerde kost van werken te verminderen, zag in 2000 een aantal nieuwe aanvullende uitkeringen het licht in de werkloosheidsverzekering, die gericht zijn op het verminderen van de *kost van werk* voor werklozen die een baan aanvaarden. Deze maatregel is een vorm van activering van uitkeringen (zie supra), maar wel verbonden aan strikte voorwaarden. Hierdoor kennen deze maatregelen voorlopig een zeer beperkte reikwijdte. Daarnaast kan sinds 2000 ook de verhoogde kinderbijslag voor langdurig werkloze eenouders en kostwinners die werk aanvaarden zeer tijdelijk doorbetaald worden.

Een veel bredere maatregel was de (Vlaamse) hervorming van het *kinderopvangkoststelsel*, dat van kracht werd in de tweede helft van 2002. De hervorming komt neer op een verlaging van de kinderopvangkost voor alle lage-inkomensgezinnen, terwijl hoge-inkomensgroepen meer moeten betalen. Zo wordt bijvoorbeeld de bruto-kinderopvangkost voor een alleenstaande ouder met twee kinderen die aan een minimumloon werkt meer dan gehalveerd ten opzichte van de situatie voor hervorming. Ook de netto-kinderopvangkost (nà fiscale aftrek) ligt substantieel lager dan voor de hervorming. Met de grotere progressiviteit in de betaling van kinderopvang wordt budgettair een nuloperatie beoogd.

De impact van werknemerssubsidies

Hoewel nog niet alle maatregelen volledig op kruissnelheid zijn (bv. het belastingskrediet), hebben de maatregelen die sinds 2000 werden getroffen in het fiscale en sociale beleid gezorgd voor een stijging van de netto-opbrengst van laagbetaald werk. De brutominimumlonen stegen daarentegen nauwelijks (met 2% tussen 1999 en 2003). De werknemerswig (fiscale en parafiscale heffingen als aandeel van het brutoloon) daalde vooral voor de laagste lonen. Op het niveau van het minimumloon nam de werknemerswig tussen 1999 en 2003 af van 29% naar 21% voor een alleenstaande, van 19% naar 8% voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en van 13% naar 2% voor een eenverdiener met twee kinderen. Voor modale lonen

(ca. 200% van het minimumloon) is de daling van de werknemerswage geringer, met name van 42% naar 40% voor een alleenstaande, van 37% naar 32% voor een alleenstaande ouder met twee kinderen en van 31% naar 28% voor een eenverdiener met twee kinderen.

Door de daling van de fiscale en parafiscale lasten steeg het netto-inkomen voor werkenden aan minimumloon met ca. tien procentpunten tussen 1999 en 2003.

Het gecombineerde effect van de verschillende hervormingen, met name in de fiscaliteit, de parafiscaliteit, samen met de aanvullende uitkeringen die werklozen kunnen ontvangen (zij het tijdelijk) bij de overgang naar werk (zie supra) en de vermindering van de kinderopvangkost, heeft gezorgd voor een vermindering van de werkloosheidsval. De uitkeringsstijgingen tussen 2001 en 2003 hebben de impact van deze maatregelen weliswaar gedeeltelijk afgeroomd (Cantillon et al., 2003).

Per saldo werd de afstand tussen een (netto-)inkomen uit werkloosheid en uit een laagbetaalde baan groter voor de meeste categorieën. Voor sommige groepen blijft het aanvaarden van een laagbetaalde baan (aan minimumloon) niettemin financieel nog weinig aantrekkelijk. *Werkloze eenoudergezinnen*, die in bepaalde situaties (vanuit een maximale uitkering) tot eind jaren negentig hun inkomen zelfs zagen dalen bij het aanvaarden van voltijds laagbetaald werk, houden dankzij de hervormingen meer inkomen over uit werk, maar het nettogezinsinkomen bij werkloosheid situeert zich nog steeds rond 90% van het minimumloon. Ook bij *langdurig werkloze samenwonenden*, waarvoor werk in een laagbetaalde deeltijdbaai financieel weinig aantrekkelijk was, bedraagt het inkomen bij werkloosheid nog steeds 92% van het inkomen bij (laagbetaald) deeltijds werk (vergeleken met 96% eind jaren negentig).

Voor *werkloze kostwinners* hebben de hervormingen van de laatste jaren werk nauwelijks meer lonend gemaakt. Hun netto-inkomen bij laagbetaald werk steeg wel, maar niet veel sterker dan dat bij werkloosheid. Zo blijkt een werkloze kostwinner met maximale werkloosheid (en kinderen) over een netto-inkomen te beschikken dat nog steeds een 90% bedraagt van het inkomen bij werk aan een voltijds minimumloon. Dat de meeropbrengst van (voltijds)werk bij deze categorie niet is toege-

nomen, is het gevolg van de uitkeringsverhogingen voor deze groep samen met het belastingskrediet voor kinderen dat ook voor werklozen geldt.

Alleenstaanden zagen in tegenstelling tot alle andere groepen de meeropbrengst van werk dalen. Dit was het resultaat van gevoelige stijgingen van de (laagste) uitkeringsniveaus bij deze groep sinds 2001. Voor deze groep heeft er evenwel nooit een val bestaan en blijft ondanks de sterke uitkeringsstijging laagbetaald werk nog relatief financieel aantrekkelijk.

Naar een convergentie tussen het Europese sociale model en het Angelsaksische liberale model?

België is niet het enige land dat een beleid voert gericht op 'werk meer lonend maken'. In de jaren negentig hebben landen zoals Frankrijk met zijn 'Prime Pour l'Emploi' (PPE, een soort van negatieve inkomstenbelasting) en Nederland met 'de arbeidskorting' (eveneens in de personenbelasting) ook stappen gezet in het subsidiëren van netto-inkomens uit laagbetaald werk. Hiermee doet zich duidelijk een trend voor van convergentie tussen continentale en Angelsaksische welvaartsstaten. In Angelsaksische landen met sterk gedereguleerde arbeidsmarkten en een groot aandeel lage lonen bestaan er al veel langer 'in-work benefits' voor laagverdieners. Werkbonussen nemen in deze landen vooral de vorm aan van een belastingskrediet. Het Working Families Tax Credit (WFTC) in het Verenigd Koninkrijk en het Earned Income Tax credit (EITC) in de VS zijn uitgegroeid tot de belangrijkste bron van sociaal en arbeidsmarktbeleid (Phelps, 2000; Blundell and Hoynes, 2001).

Terwijl in de Angelsaksische welvaartsstaat rechtstreekse subsidiëring van laagverdieners in de eerste plaats werd geïntroduceerd als inkomensbescherming van de 'working poor', voeren continentale welvaartsstaten deze inkomensarrangementen door in de strijd tegen de werkloosheidsval en de lage arbeidsparticipatie.

Deze arrangementen waren aanvankelijk niet noodzakelijk in continentale welvaartsstaten. Initieel werd immers via collectief loonoverleg werken financieel aantrekkelijk gemaakt door decente lonen, ook op minimumniveau. Relatief hoge brutominimumlonen kunnen gezien worden als een effectie-

ve strategie tegen de werkloosheidsval, alsook om armoede onder werkenden te voorkomen (Dolado, e.a., 2000; OECD, 1997). Maar aan deze piste lijken steeds meer grenzen te zijn verbonden. Indicatief is dat in België de brutominimumlonen sinds 1975 achterbleven met 20% ten opzichte van de gemiddelde lonen. Vooral in de jaren negentig nam de kloof tussen minimum- en gemiddelde lonen toe. Ook in andere landen wordt deze trendbeweging vastgesteld (voor de oorzaken hierachter zie bv. Atkinson, 2003). Hoewel hierover geen volledige consensus bestaat in de literatuur, is *de economische ontwaarding van laaggeschoolde arbeid* een frequente hypothese voor de dreigende loonerosie aan de onderkant van de arbeidsmarkt. De marktproductiviteit van laaggeschoolden is afgenomen door een verschuiving in de vraag van ongeschoolde naar hooggeschoolde arbeid en dit als resultaat van technologische verandering en globalisering. Vandaar dat de continentale arbeidsmarkt het steeds moeilijker krijgt om, gegeven de hoge indirecte loonkost (ter financiering van de welvaartsstaat), decente (bruto)lonen tot stand te brengen voor laagproductieve en laaggeschoolde werknemers.¹ Bij toenemende druk op de brutolonen, laat het subsidiëren van laagverdieners toe om decente netto(minimum)lonen te blijven garanderen. Hierdoor wordt loonflexibilisering mogelijk in combinatie met inkomensbescherming (het concept van flexicurity). Deze piste impliceert een afwenteling van de loonerosie naar de overheid. In Angelsaksische landen werden om deze reden precies minimumlonen (opnieuw) ingevoerd (OECD, 2000).

Het recente beleid van loonsubsidies via werkbonussen in België heeft paradoxaal genoeg ook gezorgd voor een verhoging van de sociale uitkeringen. De neerwaartse druk op de brutominimumlonen in de jaren negentig zette immers een rem op de uitkeringen. Het was pas vanaf 2001, nadat de eerste hervormingen werden getroffen om laagbetaald werk financieel aantrekkelijker te maken, dat de (minimale) uitkeringen een substantiële verbetering hebben gekend (Cantillon et al., 2003). Bij een neerwaartse druk op de lage brutolonen blijkt het verhogen van de netto(minimum)lonen dus een duidelijke voorwaarde te zijn geworden voor inkomensverbeteringen. De dubbele strategie van het gelijktijdig verhogen van de financiële prikkels én de sociale uitkeringen is een mooie illustratie van de wijze waarop de Belgische welvaartsstaat

het dilemma tussen financiële incentieven en inkomensbescherming poogt te overstijgen. Het is niet toevallig dat een dergelijk beleid precies gevoerd werd in de voorbije periode van gunstige economische groei en comfortabel overheidsbudget.

Kosten-effectiviteit van werknemerssubsidies

‘Werk lonend maken’ via werknemerssubsidies (idem via werkgeverssubsidies) is een dure beleidsstrategie, vooral omdat in continentale welvaartsstaten zoals België deze maatregelen al snel een universeel karakter krijgen, gericht naar individuen (en niet naar gezinnen zoals in Angelsaksische landen) en, gegeven de sterk samengedrukte inkomensverdeling, gericht op brede inkomensgroepen. In een periode van verslechterde economische en budgettaire randvoorwaarden zal daarom het debat rond ‘universalisme versus selectiviteit’ snel opduiken.

Empirisch evaluatieonderzoek naar belastingskredieten in het Verenigd Koninkrijk en de VS leert dat deze voorzieningen een positief effect kunnen hebben op de arbeidsparticipatie en op de armoede van bepaalde groepen (in het bijzonder van eenoudergezinnen) op voorwaarde dat ze substantieel zijn in omvang (Blundell 2000; Blundell and Hoynes, 2001; Blank, 2002).

Universeelere stelsels zoals in België houden het gevaar in dat de financiële voordelen noodzakelijkerwijze beperkt moeten blijven, met bijgevolg ook een beperkte impact op het arbeidsaanbod en de armoede. Een grotere selectiviteit via een middelentoets laat in principe toe de efficiëntie te vergroten en de kost te reduceren (door de overloopeffecten naar hogere inkomensgroepen te verkleinen), maar hieraan zijn ook belangrijke nadelen verbonden. Naast problemen zoals misbruik en administratieve complexiteit, wijst de literatuur vooral op het *gevaar van een lage loonval*. De opwaartse mobiliteit van gesubsidieerde werknemers dreigt te worden afgeremd omdat meer verdienen (vanaf een bepaalde inkomensdrempel) feitelijk bestraft wordt door het wegvallen van de subsidies. Wanneer loonsubsidies bovendien afhankelijk worden van het globale gezinsinkomen kan ook het arbeidsaanbod van de tweede partner worden ont-

moedigd (zeker indien deze een zwak verdienpotentieel kent). De lage loonval kan gereduceerd worden door de zone van het financiële voordeel geleidelijk te laten uitdoven over een brede bandbreedte van inkomens, maar dit maakt het stelsel wel veel duurder. Deze discussie zal zeker aan de orde zijn in de toekomstige hervorming van de huidige maatregelen in één stelsel van 'werkbonus'.

Een arbeidsparticipatiebevorderend beleid is verder kijken dan financiële prikkels

In de verschuiving van passief naar actief beleid, lijkt loon(kost)subsidieëring een relatief 'gemakkelijke' activerende piste te zijn voor passieve welvaartsstaten, gezien de grote omvang van middelen die hieraan wordt besteed. Het gevaar van overspannen verwachtingen ten aanzien van financiële prikkels voor het stimuleren van werk (zowel aan de vraag als de aanbodzijde) is dan ook niet denkbeeldig. De algemene economische conjunctuur blijft een belangrijke randvoorwaarde. Of zoals Blank (2002) krachtig stelt "economic expansion is a wonderful thing" met andere woorden arbeidsgeoriënteerde hervormingen behoeven in de eerste plaats een sterk macro-economisch klimaat van economische groei.

Een activerend arbeidsmarktbeleid vereist ook (en wellicht in de eerste plaats) een beleid dat gericht is op het *vergroten van de inzetbaarheid* van niet-werkenden. Instrumenten zoals een gepaste vorming, toeleiding naar de arbeidsmarkt, begeleiding en controle van zoekgedrag kunnen het menselijk kapitaal en dus de productiviteit en het verdienpotentieel op langere termijn vergroten. Daarnaast dienen ook andere drempels ten aanzien van (her)intrede op de arbeidsmarkt worden weggevoerd zoals de combinatie arbeid en gezin of arbeid en gezondheid (zeker met het oog op een vergrijzende beroepsbevolking). Uiteindelijk moet men zich in het debat rond activering ook steeds de fundamentele vraag durven blijven stellen wie kan en moet geactiveerd worden.

Lieve De Lathouwer
Centrum voor Sociaal Beleid
Ufsia

Noot

1. Blijft voor België de empirische vraag over wat er nu precies is gebeurd met de reële laagste lonen. Deze worden immers vooral op sectorieel niveau bepaald en kunnen beduidend hoger liggen dan het interprofessioneel minimumloon (Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid, 1998). Men zou vermoeden dat de neerwaartse druk op de laagste (interprofessionele) minimumlonen tevens tot een neerwaartse druk leidt op het niveau hierboven. Enkel verder empirisch onderzoek kan hierover uitsluitel geven.

Bibliografische referenties

- Atkinson, A. (2003), *Inequality in OECD countries: data and explanations*, CESifo Working paper, n° 881, February 2003.
- Blank, R.M. (2002), *US Welfare Reform: What's relevant for Europe*, CESifo Working Paper n° 753.
- Blundell, R. (2000), Work incentives and 'in-work' benefit reforms: a review, in: *Oxford Review of Economic Policy*, 16, 1, pp. 27-44.
- Blundell, R. en Hoynes, H. (2001), *Has 'in work' benefit reform helped the labour market?*, Working Paper 8546, National Bureau of Economic Research, Cambridge.
- Cantillon, B., Marx, I., De Maesschalck, V. (2003), *De bodem van de welvaartsstaat van 1970 tot nu, en daarna*, Berichten/UFSIA, Centrum voor Sociaal Beleid, Antwerpen.
- Dolado, J.J., Felgueroso F., Jimeno J.F. (2000), *The role of the Minimum Wage in the Welfare State: An appraisal*, IZA Discussion paper nr. 152.
- Hoge Raad Werkgelegenheid (2003), *Advies betreffende het Belgische werkgelegenheidsbeleid in het kader van de Europese Werkgelegenheidsstrategie*, juni 2003, Brussel.
- Ministerie van Sociale Zaken (2003), *Les régimes de protection sociale*, doc 50 2079/001 (niet gepubliceerd document).
- OECD (1997), Making the most of the minimum: statutory minimum wages, employment and poverty, in: *Employment Outlook*, OECD, Parijs.
- OECD (2000), An overview: What do we know about policies to make work pay, in: *OECD Economic Studies*, 31 (1), Parijs.
- Phelps, E.S. (2000), The importance of inclusion and the power of job subsidies to increase it, *OECD Economic Studies*, no 31 (1), pp. 84-111.
- RVA (2002), *Statistisch Jaarboek 2002*, Brussel.